

Húsz éve halt meg a Nobel-díjas Szent-Györgyi Albert

„Egészen más nagy halat nem fogni!”

Szegeden fejezte be orvosi-életi Nobel-díjjal elismert munkáját Szent-Györgyi Albert biokémikus, a város díszpolgára. A háború után Amerikába kényszerült, húsz esztendeje ott halt meg. Újszegedi házában most a szerzői jogvédő iroda működik, a lebontástól két éve a műemléki védelem mentette meg az épületet.

A szegedi egyetem természettudományi karán a Nobel-díjasokról tart előadást minden évben Hannus István, az alkalmazott kémiai tanszék egyetemi tanára. Kiemelten emlékezik meg az 1893-ban Budapesten született Szent-Györgyi Albertől, mert ő az egyetlen tudós, aki magyar állampolgárként és többek között idehaza végzett kísérleteiért kapta az orvosi-életi kitüntetést.

Elszeretett asszonyt vett el

Az újonnan alakuló szegedi egyetemre Klebelsberg Kunó hívta haza Cambridge-ből 1928-ban, de amikor két évvel később megérkezett, még nem volt kész az épület. A Kálvária tér 7. szám alatt, a mai Déri Miksa szakközépiskola elődjében rendezték be a laboratóriumát. Angliában és Hollandiában megkezdett biológiai oxidációs kutatásaiért vette át 1937-ben Stockholmban a 207 grammos aranymedált. A közérthető, ezért legismertebb eredményét, a C-vitamin elkülönítését már Szegeden fejezte be. Piros őszi pritaminpaprikát vizsgált, ezzel a szegedi paprikának általában is emelve az ársíóját világszerte.

A Dóm tér 8. szám alá 1935-ben költözött be az orvosgyógyászati intézet, Szent-Györgyi Albert lett a vezetője. Ma is őrzik a bőrfoteleket, amelyekben ült. Az intézet falán, a mellszobra alatt bronztábla jelöli, hogy tevékenysége „mérőföldkő a kémia történetében”. Ez az egyetlen magyarországi jel, amely egy felfedezés színhelyét hirdeti. Igaz, a tábláról az amerikai kémiai társaság elnöke, a magyar Pavlath Attila, gondoskodott. Kevesen tudják Szent-Györgyiről, hogy feleségével, Nagy Nellivel és lányával költözött a Gizella térre (ma Roosevelt tér). Nemskóra azonban elváltak. Másodikként egy professzortársától elszeretett asszonyt vett el, Borbíró Mártát. Ezzel óriási skandalumot kavart a városban.

Hitler név szerint követelte

Nem pusztán a társadalmi életbe, a hazai poroszos oktatási rendszerbe is nehezen illeszkedett be a reneszánsz

Szent-Györgyi Albert egykori újszegedi villája helyi műemléki védelem alá került

Fotó: Schmidt Andrea

A SZENT-GYÖRGYI-VILLA TITKA

A rendszerváltás után évekig árulta egy magánszemély az újszegedi Szent-Györgyi-villát, de nem kellett senkinek. Végül két évvel ezelőtt az Artisjus szerzői jogvédő hivatal vette meg, és a garázst le is bontatta. A teljes enyészettől a város határozata mentette meg. Helyi műemléki védelem alá helyezték. Emlékszoba máig nem létesült, Szent-Györgyi értékes hagyatéka feldolgozatlanul áll az egykor nevét viselő egyetemi kar könyvtárában.

embernek számító Szent-Györgyi Albert. Szerette a művészeteket, ötörai teát tartott a kollégáknak, lejárt röplabdázni a hallgatóival, motorozott, vitorlázórepülőzni, sőt szörfözni is megtanult. Hiába lett professzor, sokáig nem vették fel az akadémikusok sorába.

Üldözte a Gestapo, mert a Kálvária-kormány háborús kiugrási kísérle-

téről tárgyalt az oroszokkal. Büszkén emlegette, hogy Hitler név szerint követelte a kiadatását. A háború után sokakkal együtt elhagyta Szegedet, a pesti orvosegyetemen kapott tanszéket. 1947-ben onnan távozott az országból. Svájcba, majd az Egyesült Államokba került. Harmadik feleséget is ott választott, de a jóval fiatalabb amerikai ara később elhagyta.

Negyedik felesége, a hatvan évvel fiatalabb Marcia Huston festőnő lett, aki a tudós kutatói hagyatékát és fotóit elküldte a szegedi orvoskarra.

Szent-Györgyi Albertnek a Massachusetts állambeli Woods Hall tengerbiológiai kutatóközpontjában alakítottak ki izomkutató részleget. Ha korábban nem kapott volna Nobel-díjat, ottani munkásságáért is odaítélhetnék volna neki.

Mindig nagy horgot használt

Az Atlanti-óceánhoz járt horgászni, de mindig nagy horgot használt, mondván: egészen más nagy halat nem fogni, mint kicsit! A távolból követte az 1956-os magyar eseményeket. November 3-án, amikor a szegedi egyetem professzorai Baróti Dezső rektor vezetésével felhívást intéztek a világ egyetemeihez, neki is

elküldték a magyar szabadságharc leveréséről szóló levelet. Szent-Györgyi továbbította, és meg is jelent az egyik legrangosabb természettudományi folyóiratban, a Nature-ben és a New York Timesban. Harminc évvel később, 1986. október 22-én hunyt el. Woods Hall-i rezidenciáján temették el.

DOMBAI TÜNDE

MEGEMLEKEZÉSEK

A Szent-Györgyi Albert-emléknapon kedden délután 3-kor a Dóm téri panteonban a város nevében Koszorú Solymos László alpolgármester, fél 4-kor az újszegedi Szent-Györgyi utca 38. szám alatti egykori Szent-Györgyi-villánál az újszegedi társaság tart megemlékezést. Este fél 6-kor az orvoskaron emlékest kezdődik.

AZ ÉV BABÁJA 2005

Újra itt a Délmagyarország és a Délvilág babaszépségversenye

3 éves korig várjuk a babákat szépségversenyünkre.

Hozza el Ön is gyermekét, unokáját valamelyik fotózási helyszínre, ahol lapunk fotóriporterei készítik a gyermekekről felvételeket. A fotózáson való részvétel ingyenes, de feltétel, hogy legyen a szülő vagy nagyszülő nevében Délmagyarország- vagy Délvilág-előfizetés. Lapunkra a fotózások helyszínein is előfizethetnek.

A fotókból december 6-án külön mellékletet jelentetünk meg, amelyben elhelyezünk egy szavazólapot. Szavazni csak mellékletben megjelenő szelvény beküldésével lehet. A babákat életkor szerint három kategóriába soroljuk. Kategóriánként az első három legtöbb szavazatot kapott kisgyermeket díjazuk és bemutatjuk őket lapunkban. Közülük az nyeri Az év babája címet, akire a legtöbb jelölés érkezik.

Kategóriák

Picur: 0-9 hónap
Huncutka: 9-18 hónap
Gézengúz: 18-36 hónap

Hogyan lehet jelentkezni?

Hozza el gyermekét és a kitöltött nevezési szelvényt az Önnek megfelelő fotózási helyszínre.
Hozza magával a legutolsó, szülő vagy nagyszülő nevében szereplő lap-előfizetési számlát, vagy banki igazolást. Ha ön még nem előfizető, a helyszínen megrendelheti lapunkat.

Fotózások időpontja és helyszínei

Makó: november 6., 12.00-17.00, Hagymaház, Posta u. 4.
Szeged: november 7., 8. és 9., 11.00-17.00, Ifjúsági Ház, Felső Tisza part 2.
Hmv-hely: november 9., 12.00-17.00, Petőfi Sándor Művelődési Központ, Szántó K.J. u. 7.
Mindszent: november 10., 13.00-15.00, Művelődési Ház, Szabadság tér 37.
Szentes: november 13., 14.00-17.00, Művelődési Központ, Tóth J. u. 10-14.
Mórahalom: november 14., 14.00-17.00, Aranyszöm Rendezvényház, Rószkei út 1.
Csongrád: november 16., 14.00-17.00, Művelődési Központ, Szentháromság tér 8.
Kistelek: november 16., 13.00-16.00, Rendezvényház, Kossuth u. 5-7.

Nevezési szelvény:

A kisgyermek neve:.....
Születési dátum:.....Kora:.....(hónap)
Szülő neve:.....
Címe:.....
Tel.:.....
Az előfizető neve (ha nem a szülő nevében van az előfizetés)
Címe:.....

Kotormán Kata
Az év babája tavalyi nyertese

DÉLMAGYARORSZÁG
DÉLVILÁG
OTTTHON VAN!

Az ajándék könyvekből a kolozsvári egyetemre is jutott

Anikvárium-i kötetek a határon túlra

Az elmúlt 15 évben soha könyvet még nem dobtak ki az egyik szegedi antikváriumban. Banános dobozokban tárolják a köteteket addig, amíg el nem kelnek. S ha nem akad rájuk vevő, felajánlják határon túli könyvtáraknak.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Az egyik belvárosi antikvárium megnyitása óta jótékonykodik: a könyvek egy részét határon túli könyvtáraknak juttatják el. Rendszeresen csatlakoznak a könyvgyűjtő akciókhoz is, részt vettek a Duna televízió által meghirdetett programban. Szegeden a Lions klub koordinálja a könyvek útját.

Könyvet nem dobunk ki, ez az alapelvünk – szögezte le az antikvárium tulajdonosa, Chovanecz Balázs. – Nagyon sok olyan kötet van, amire nem akad vevő. Nem azért, mert nem érdekes, hanem azért, mert annak idején ezeket a köteteket óriási példányszámban adták ki. Tároljuk őket addig, amíg egy jótékony akcióban új gazdára nem találunk.

A belvárosi antikvárium tizenöt esztendeje minden jótékonyági felhíváson szívesen részt vesz. A szállítást nem tudják megoldani – erre nincs kapacitásuk –, azt viszont biztosítják,

hogy minden könyvet tisztán, jó állapotban, dobozolva kapjanak meg a jószolgálati szervezetek munkatársai.

Az antikváriumban egyébként banános dobozban tárolják a könyveket – aki belép az üzletbe, jó néhány egymásra tornyozott dobozzal találkozhat nap mint nap. A felajánlott kötetek között szép számmal akad idegen nyelvű kiadvány, ifjúsági könyv, ismeretterjesztő kötet, szépirodalmi műremek, életrajzi írás. Az antikvárium jóvoltából például nemrégiben a kolozsvári egyetem könyvtára is kapott számos könyvet, továbbá vajdasági bibliotékákba is szállítottak már innen adományt. Évente legalább egy kamionnyit ajánlanak fel jótékony célra.

A banános dobozban 50 kilónyi könyv is elfér, a dobozok egymásra rakhatók. Könyvből tehát számos akad, megfelelő dobozból azonban annál kevesebb. Ezért az antikvárium folyamatosan hirdeti bejárati ajtaján: jó állapotú banános dobozokat vásárolnak.